

24. Хамдам У. Янгиликларнинг ехтиёжи. –Т.: Янги асп авлоди, 2007.

Yelektron manbalar:

1. www.literature.uz
2. www.ziyounet.uz
3. www.natlib.uz
4. www.ziyouz.com
5. www.turonlib.uz

7. O'QUV DASTURI HAQIDA MA'LUMOT

O'quv dasturi Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o'zbek tili va adabiyoti universiteti tomonidan ishlab chiqilgan va universitet Kengashining 2022 yil "25" "08" dagi "1" -sonli bayoni bilan tasdiqlangan.

"Adabiyot nazariyasi va zamonaviy adabiy jarayon kafedrasi mudiri: f.f.d.,

professor B.Karimov BK (imzo)

Tuzuvchi:

fil. f. bo'yicha f. dok., dotsent D.Xoldorov Deyf (imzo)

Taqrizchilar:

I.Yakubov – ToshDO'TAU Jahon va qiyosiy adabiyotshunoslik kafedrasi professori, filologiya fanlari doktori

Q.Qahramonov – TDPU professori, filologiya fanlari doktori

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI

ALISHER NAVOIY NOMIDAGI
TOSHKENT DAVLAT O'ZBEK TILI VA ADABIYOTI UNIVERSITETI

YANGI O'ZBEK ADABIYOTI MUAMMOLARI
fanining

o'quv dasturi (sillabusi)

Bilim sohasi:	200 000 – San'at va gumanitar fanlar
Ta'lim sohasi:	230 000 – Tillar
Magistratura mutaxassisligi:	70230502 – Adabiyotshunoslik (O'zbek adabiyoti)

Toshkent – 2022

Fan/modul kodi 302YO'AM 2.4	Fan/modul turi Majburiy	Ta'lim tili o'zbek	Ishlab chiqilgan o'quv yili 2022/2023				Jami yuklama (soat)		
			Haftalik dars soatlari	O'quv mashg'ulotlari (soat)				Mustaqil ta'lim (soat)	
Har bir semestrda fan/modulning nomi	ECTS - Kreditlar	Jami:		ma'ruza	seminar	laboratoriya	Jami yuklama (soat)		
			3					Yangi o'zbek adabiyoti muammolari	4
	Jami:	4	4	60	30	0	0	60	120

1. FANNING MAZMUNI

- "Yangi o'zbek adabiyoti muammolari" fani yangi o'zbek adabiyotining genezisi va taraqqiyot tamoyillari, davr adabiyotini yuzaga keltirgan omillar, qonuniyatlari, uning muammolari, o'ziga xos xususiyatlari, yangi o'zbek adabiyoti fani oldida turgan ilmiy-adabiy muammolar, o'zbek adabiyotining yangi tur va janrlari bilan boyishi, adabiy jarayondagi yangilanishlardan talabalarni boxabar qilishi bilan birga ularni baholashga o'rgatishi bilan dolzarblik kasb etadi.

"Yangi o'zbek adabiyoti muammolari" fani talabani faol kitobxonlikka, badiiy asarni tahlil qila olish malakasini hosil qilishga, turli uslubga mansub ijodkorlar to'g'risida yaxlit tasavvur berishi jihatidan ahamiyatli sanaladi.

2. FANNI O'QITISH NATIJALARI VA SHAKLLANADIGAN KASBIY KOMPETENSIYALAR

Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:

Fanni o'zlashtirish natijasida talaba yangi o'zbek adabiyotidagi yangilanishlarni kuzatib, badiiy asar mohiyatini baholash, badiiy asar komponentlari, janrlar kompozitsiyasi, adabiyot va ijtimoiy hayot, ijodkor mahorati, badiiy obraz mohiyati to'g'risida bilimga ega bo'ladi.

talabalar o'zbek adabiyotining jahon adabiyoti merosida munosib o'rinni anglatishi va ularni baholash ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak.

3. O'QUV FANI O'QITILISHI BO'YICHA USLUBIY KO'RSATMALAR

Dasturda ko'rsatilgan mavzular ma'ruza, seminar shaklida olib boriladi, shuningdek, fanning dolzarb masalalari talabalarga mustaqil ish sifatida o'zlashtirish uchun beriladi. Fan zamonaviy pedagogik texnologiyaning turli metodlari orqali o'tkaziladi.

Ta'lim berish va o'qitish metodlari – interfaol keys-stadilar; seminarlar (mantiqiy fikrlash, tezkor savol-javoblar); guruhlarda ishlash; taqdimotlarni qilish; jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.

TALABALARNI BAHOLASH TARTIBI:

Talabalarining bilimni baholash tartibi O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirining 2018-yil 9-avgustdagi 19-2018-son buyrug'i bilan tasdiqlangan "Oliy ta'lim muassasalarida talabalar bilimni nazorat qilish va baholash tizimi to'g'risida"gi Nizom talablari asosida belgilanadi.

1. Nazoratlarni amalga oshirish tartibi.

Oraliq nazorat: O'tilgan mavzular asosida _____ shaklda o'tkaziladi.

Yakuniy nazorat: Semestr davomida o'tilgan mavzular bo'yicha _____ shaklda o'tkaziladi.

Izoh: *Oraliq nazorat turi har bir fan bo'yicha fanning xususiyatidan kelib chiqqan holda 2 marta gacha o'tkazilishi mumkin.*

Talabani oraliq nazorat turi bo'yicha baholashda, uning o'quv mashg'ulotlari davomida olgan baholari inobatga olinadi.

Nazoratlarning o'tkazilishi muddatlari muayyan o'quv yilida tasdiqlangan o'quv jarayoni jadvali asosida tashkil etiladi.

2. Talabalarining bilimni baholash mezonlari:

talaba mustaqil xulosa va qaror qabul qiladi, ijodiy fikr olaydi, mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimni amalda qo'llay oladi, fanning mohiyatini tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda – 5 (a'lo) baho;

talaba mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimni amalda qo'llay oladi, fanning mohiyatini tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda – 4 (yaxshi) baho;

talaba olgan bilimni amalda qo'llay oladi, fanning mohiyatini tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda – 3 (qoniqarli) baho;

talaba fan dasturini o'zlashtirmagan, fanning mohiyatini tushunmaydi hamda fan bo'yicha tasavvurga ega emas deb topilganda – 2 (qoniqarsiz) baho bilan baholanadi.

5. O'QUV MASHG'ULOTLARI VA MUSTAQIL TA'LIM QISMI

3-SEMESTR

2. Ma'ruza mashg'ulotlari

		<i>1-jadval</i>	
№	Ma'ruza mavzulari	Qisqacha tavsifi (kalit so'zlar)	Soatlar
			hajmi
I-semestr			
1.	Badiiy asarga yondashuv usullari	Badiiy asar estetik hodisa sifatida. Mutafakkirlar badiiy asarga yondashuv haqida. Tahlil usullari. Badiiy asarga individual yondashuv. Nazariy adabiyotlarda badiiylik tushunchasining ta'rifi.	2
2.	Adabiy jarayonda talqin masalalari	Talqin so'zining istilohiy ma'nosi. Badiiy asar talqini. Badiiy asarga til nuqtai nazaridan yondashuv. Adabiy asar nutq hodisasi. Lisoniy ifoda obrazli ifodani idrok qilishning asosi.	2
3.	Badiiy adabiyotda mafkura muammosi va estetik mezonlar	Badiiy adabiyot va mafkura masalalari. Tanqid badiiy adabiyotni o'rganuvchi soha sifatida. Sho'ro davri siyosati va mafkurasining badiiy adabiyotdagi ko'rinishi. Istiqloq davri adabiyotidagi estetik o'zgarishlar. Hozirgi adabiy jarayondagi estetik mezonlar.	4
4.	Yangi o'zbek adabiyotining taraqqiyot bosqichlari	Yangi adabiyotni davrlashtirish muammosi. Adabiyotni davrlashtirishdagi ilmiy qarashlar. Sho'ro davri adabiyotshunosligida davrlashtirish tamoyillari. Istiqloq davri adabiyotining taraqqiyot bosqichlari.	2
5.	Estetik ideal – badiiy asar tayanchi sifatida	Estetikaning falsafiy mohiyati. Estetikaning seminar ahamiyati. Badiiy asar va estetika aloqadorligi. Badiiy asarni idrok etishda estetik didning o'imi. Ijodkorning badiiy-estetik olami.	2
6.	Istiqloq davri o'zbek adabiyotida zamon qahramoni masalasi	Istiqloq adabiyotida zamon qahramoni. Istiqloq davri nasri. Hozirgi she'riyatdagi o'ziga xosliklar. Istiqloq davri dramaturgiyasi. G'arb adabiy-estetik hodisalarining ta'siri.	2
7.	Yangi o'zbek adabiyotidagi ijodiy oqimlar, metodlar masalasi	Ijodiy metod istilohi. Romantizm va realizm tushunchalarining yuzaga kelishi. Yevropa adabiyotida realizm adabiyotining vujudga kelishi. Sharq realizm adabiyoti. O'zbek realizm	4

		adabiyotning maydonga kelishi. Modernizm oqimining o'zbek adabiyotidagi ko'rinishlari.	
8.	Yangi o'zbek adabiyotining yangilanishi	Zamonaviy adabiyotning shakllanishi. Ilohiy adabiyotdan dunyoviy adabiyotga o'tish. Realistik tasvirning vujudga kelishi. Istiqloq davri adabiyotining o'ziga xosligi.	4
9.	Istiqloq davri nasri, she'riyati, dramaturgiyasi talqinlari	Istiqloq nasriga xos yetakchi tamoyillar. O'zbek nasriga jahon nasri an'alarining ta'siri. Nasrda zamonamiz qahramoni obrazini yaratish masalalari. Hozirgi she'riyatning asosiy xususiyatlari. Istiqloq dramaturgiyasidagi mavzular ko'lam.	4
10.	Mustaqillik yillaridagi adabiy yangilanishlarning asosiy omillari	Mustaqillik – bu ijod erkinligi. Yaxshi asarni o'quvchi topib o'qiydi. “Kitobxonlik madaniyati” haqidagi tarixiy qaror. Sayoz asarlar o'quvchi didini sushtashiradi.	2
11.	Hozirgi adabiyotning ijtimoiy-siyosiy va adabiy-estetik vazifalari	Adabiyot – ijtimoiy ong sohasi. Badiiy adabiyotda siyosat va mafkura masalalari. Estetik did va badiiy adabiyot. Adabiyotning jamiyat hayotidagi asosiy funksiyalari.	2
		Jami	30

Ma'ruza mashg'ulotlari multimedia qurilmalari bilan jihozlangan auditoriyada akadem guruhlar uchun o'tiladi.

3. Seminar mashg'ulotlar

№	Ma'ruza mavzulari	<i>2-jadval</i>	
		Soatlar	hajmi
1.	XX-XXI asrlar adabiyotini ilmiy o'rganish bosqichlari va uni davrlashtirish yuzasidan ilmiy asarlar bilan tanishish	2	2
2.	Yangi o'zbek adabiyotida Sharq va G'arb madaniyati masalalari talqin etilgan ilmiy asarlar ustida ishlash	2	2
3.	XX-XXI asrlar she'riyatida poyetik tafakkur tadjiri masalasiga doir ilmiy-nazariy adabiyotlarni o'rganish	2	2
4.	XX-XXI asrlar dramasi doir ilmiy asarlar ustida ishlash	2	2
5.	Yangi o'zbek nasrining poyetik xususiyatlariga oid adabiyotlar tahlili	2	2
6.	Romanlardagi ijtimoiy hayot aksi	2	2
7.	Yangi o'zbek hikoyalarning mavzu ko'lami	2	2
8.	XX-XXI asrlar adabiyoti va adabiy tanqid mavzuidagi ilmiy-nazariy	2	2

adabiyotlar ustida ishlash		
9.	Yangi o'zbek adabiyotida ijodiy metodlar masalasi	2
10.	XXI asr adabiyotidagi asosiy ijodiy oqim va yo'nalishlar	2
11.	Mustaqillik davri adabiyotiga xos estetik yangilanishlarni ifoda etayotgan asarlar tahlili	2
12.	Yangi o'zbek adabiyotidagi janrlar sinkretizmi	2
13.	Hozirgi o'zbek adabiyotida mafkuraviy yondashuvning salbiy oqibatlariga aylangan asarlarni qayta baholash tamoyillari	2
14.	Zamonaviy o'zbek adabiyotining ijtimoiy-siyosiy va adabiy-stetik omillari	2
15.	Yangi o'zbek adabiyotida modernizm haqidagi bahslar	2
Jami		30

Seminar mashg'ulotlari multimedia qurilmalari bilan jehozlangan auditoriyada bir akadem. guruhga bir o'qituvchi tomonidan o'tkazilishi lozim. Mashg'ulotlar faol va interfaol usullar yordamida o'tilishi, mavzuga mos ravishda munosib pedagogik va axborot texnologiyalar qo'llanilishi maqsadga muvofiq.

5. Mustaqil ta'lim:

№	Ma'ruza mavzulari	Qisqacha tavsifi (kalit so'zlar)	4-jadval	
			Soatlar hajmi	
1.	Seminar mashg'ulotlarga tayyorgarlik.	Kutubxonada shug'ullanish	8	
2.	Sharq va G'arb madaniyati masalalari talqin etilgan ilmiy asarlar bilan tanishish	Kutubxonada shug'ullanish	8	
3.	Adabiyot va mafkura	Nazariy adabiyotlarni o'zlashtirish	8	
4.	XX-XXI asrlar nasriga bag'ishlangan ilmiy-nazariy adabiyotlarni o'rganish	Nazariy adabiyotlarni o'zlashtirish	8	
5.	N.Eshonqul, Sh.Hamro, S.Vafo, N.Norqobilov asarlari tahlili	Kutubxonada shug'ullanish	8	
6.	XX-XXI asrlar she'riyatiga bag'ishlangan ilmiy-nazariy adabiyotlar bilan tanishish	Nazariy adabiyotlarni o'zlashtirish	8	
7.	Faxriyot, B.Ro'zimuhammad, G.Begim, Z.Mirzo she'rleri tahlili	Kutubxonada shug'ullanish	8	
8.	Yangi o'zbek adabiyotida dramaturgiya	Nazariy adabiyotlarni	4	

masalalarining yoritilishi	o'zlashtirish
Jami	60

6. O'QUV ADABIYOTLARI VA AXBOROT MANBALARI

Asosiy adabiyotlar

1. Мирзев С. XX аср ўзбек адабиёти. Т.: Янги аср авлоди. 2005.
2. Норматов У. Янги ўзбек адабиёти. Ўқув кўланма. - Т.: Университет, 2007.
3. Каримов Н., Мамажонов С., Назаров Б., Норматов У., Шарафиддинов О. XX аср ўзбек адабиёти тарихи. Олий ўқув юртлари учун дарслик. - Т., Ўқитувчи, 1999.

Qo'shimcha adabiyotlar

4. Болтабоев Х., Махмудов М. Адабий-естетик тафаккур тарихи. - Т., МУМТОЗ СЎЗ, 2016.
5. Жўракулов У. Назарий поэтика масалалари: Муаллиф. Жанр. Хронолог. - Тошкент: Фахур Ғулом номидаги нашриёт-маъбаа ижодий уйи, 2015.
6. Йўлдошев Қ. Ёник сўз. - Т.: Янги аср авлоди, 2006.
7. Комилов Н. Тафаккур карвонлари. - Т., Шарқ, 2011.
8. Каримов Б. Рухият алифбоси. - Тошкент: Фахур Ғулом номидаги нашриёт-маъбаа ижодий уйи, 2015.
9. Норматов У. Умидбахш тамойиллар. - Тошкент: Маънавият, 2000.
10. Норматов У. Ижод сеҳри. - Тошкент: Шарқ, 2007.
11. Норматов У. Ижодкорнинг дахлсиз дунёси. - Тошкент: МУМТОЗ СЎЗ, 2008.
12. Расулов А. Бадийлик - безавол янгилик. - Тошкент: Шарқ, 2007.
13. Rasulova U. Hozirgi adabiy jarayon: Badiiy nast poetikasida ritm, MUMTOZ SO'Z, 2012.
14. Ризаев Ш. Жадид драмаси. - Т., Шарқ, 1997.
15. Содик С. Ижоднинг ўттиз лаҳзаси. - Тошкент: Шарқ, 2005.
16. Sanjar Sodiq. Yangi o'zbek adabiyoti tarixi. Darslik. - T., O'qituvchi, 2019.
17. Солижонов Й. Ҳақиқатнинг синчков кўзлари. - Тошкент: Ўзбекистон Миллий кутубхонаси, 2009.
18. Шарафиддинов О. Ижодни англаш бахти. - Тошкент: Шарқ, 2004.
19. Холдоров Д. Ижод моҳияти - услуб хосяяти. - Тошкент: Турон замин зиё, 2017.
20. Xoldorov D. Hozirgi adabiy jarayon: o'zbek qissalari uslubi. - Toshkent: Nodirabegim, 2020.
21. Xoldorov D. Hozirgi o'zbek qissalarida badiiy uslub muammosi. - Toshkent: Firdavs-Shoh, 2021.
22. Қўчқорова М. Бадий сўз ва рухият манзаралари. - Т., Мухаррир, 2011.
23. Ҳамдам У. Янги ўзбек шеърляти. Т.: Адиб. 2012